

Versio: 1
Päivämäärä: 14.5.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 14.5.2024 14:19

14.5.2024

Yksikkö:	142021	Hoito- ja tutkimusohje	Julkinen
----------	---------------	------------------------	----------

Otsikko:	Epidemian tunnistaminen ja hallinta – alkuvaiheen toimenpiteet
Laatija(t):	Bergmann Christoph
Vastuuhlö:	Bergmann Christoph, Hämäläinen Sari
Hyväksyjä:	Hämäläinen Sari
Kuvaus:	Epidemioiden yhteydessä tarvittavat toimenpiteet

Epidemia tarkoittaa tavanomaisesta poikkeavaa määrää tautitapauksia. Epidemiaepäily herää joko kliinisten tapausten tai laboratoriotutkimusten perusteella. Jos tauti on harvinainen tai vaikea, voi jo 1 epäilty tapaus merkitä epidemian uhkaa vaatiessa välittömiä selvityksiä ja toimenpiteitä (esim. tuhkarokko, kurkkumätä-, meningokokkiepäily).

[Epidemioiden selvitys ja ilmoittaminen - THL](#)

ALOITA POTILAIEN LUETTELOINTI

Nimi, HT, puh. numero, kotikunta, oireluettelo, ensimmäisen oireen alkamispäivämäärä, näytteet päivämäärineen, tilaa tuloksille sekä altistustieto ja sairaalahoito.

Luettelo tarvittaessa vastaavasti myös kontaktien yhteystiedot + kontaktin laatu ja päivämäärä(t) (esim. NN:n tytär, käynyt NN:n luona 19.9.00).

ILMOITA JA KONSULTOI VARHAIN

Ilmoita epäily vaikeasta tai laajasta epidemiasta tai sen uhasta puhelimitse tilanteesta riippuen:

- esihenkilöllesi
- epidemia-alueen päivystäville lääkäreille (terveyskeskukset, lasten ja aikuisten, päivystyspoliklinikat)
- epidemia-alueen tartuntataudeista vastaaville lääkäreille ja tartuntatautihoitajille
- infektiolääkärille ja hygieniahoitajalle

Versio: 1 Päivämäärä: 14.5.2024 Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 14.5.2024 14:19

- laitosepidemiassa: laitoskeittiöön (ruoka pois jakelusta ja talteen jääkaappiin tutkimuksia varten).
- terveystarkastajalle (jos epäilet ruoka-, vesi- tai ympäristöperäistä epidemiaa)
- vesiperäisessä epidemiaepäilyssä vesilaitoksen käyttöpäivystykseen
- eläinlääkärille
- matkatoimistolle
- terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle

Ruoka- tai vesiperäistä epidemiaa epäiltäessä kunnan terveydensuojeluviranomaisen ennalta määräämän selvitysryhmän jäsen tekee ruokavirastoon epidemiaepäilyilmoituksen. (RYMY)

[Epäily- ja selvitysilmoituksen tekeminen - Ruokavirasto](#)

YLIMÄÄRÄISIÄ POTILASNÄYTTEITÄ TALTEEN

Jos epidemian aiheuttaja on epäselvä, ota muutamasta tuoreesta tyypillisestä tapauksesta ysköstä, oksennusta, ulostetta, virtsaa ja I-seerumia (mikrobi-x-va I) talteen mahdollisia myöhempiä lisätutkimuksia varten. Merkitse näytteisiin potilaan nimi, HT, näytteen laatu, näytteenottopäivämäärä, sairastumispäivämäärä ja epidemian työnimi. Näytteet voi panna jääkaappiin yön yli, jonka jälkeen sovitaan mitä niille tehdään (esim. pakastetaan ja päätetään myöhemmin). Ota II-seeruminäyte (mikrobi-x-va II) 1–2 viikon kuluttua.

[Toimenpideohje ruokamyrkytys epidemian selvittäminen - potilasnäytteiden mikrobiologiset tutkimukset](#)

LEIKKAUS- JA OBDUKTIONÄYTTEET

Diagnostiikka jatkuu mahdollisissa leikkauksissa ja obduktioissa. Konsultoi infektiolääkärinä tai/ja mikrobiologia etukäteen.

VARHAINEN KESKITETTY TIEDOTUS

Väestölle tarkoitetut tilannetiedotukset ja toimintaohjeet levitetään varhain tiedotusvälineiden kautta. Merkityksettömätkin erot eri tahojen tiedotuksessa saattavat aiheuttaa kyselyruuhkia. Tiedotus keskitetään siksi yhdelle henkilölle. (Koordinoivalle infektiolääkärille/tartuntataudeista vastaavalle lääkärielle)

Versio: 1
Päivämäärä: 14.5.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 14.5.2024 14:19

EPIDEMIAN SELVITTÄMISEN OSA-ALUEET

1. Tartunnan lähde: kotimainen/ulkomainen, yhteiskunta/laitos, ihminen/eläin /ruoka/vesi/ilma
2. Tartuntatiet
3. Aiheuttajamikrobi (tai mikrobin toksiiini, muu myrkky, saaste)
4. Tarvittaessa sabotaasin, biologisen aseiden ja kemiallisen aseiden mahdollisuuden selvittäminen

EPIDEMIAN SELVITYSRYHMÄ

Epidemia-alueella muodostetaan tarvittaessa epidemian selvitysryhmä. Mikäli epidemia koskee vain yhtä kuntaa, noudatetaan ryhmää muodostettaessa ruokamyrkytys-epidemioiden annettuja ohjeita soveltuvin osin. Mikäli epidemia on vaikea tai se koskee useita kuntia, selvitysryhmään kuuluvat yleensä:

- epidemia-alueen terveyskeskusten ja sairaaloiden edustajat (esim. tartuntataudeista vastaava lääkäri ja hoitaja sekä terveystarkastaja)
- infektio- tai tartuntataudeista vastaava lääkäri
- hygieniahoitaja (yhteyshenkilö)
- mikrobiologi
- muita asiantuntijoita tilanteen mukaan (esim. eläinlääkäri, vesilaitoksen edustaja)
- avustajia

Kaikki tautitapaukset ilmoitetaan sovitulla tavalla selvitysryhmän yhteyshenkilölle. Ryhmä seuraa epidemian kulkua, konsultoi, koordinoi ja selvittää epidemian syyt sekä tiedottaa ja antaa terveydenhuoltohenkilökunnalle ja väestölle ohjeita epidemian pysäyttämiseksi (keskitetty tiedotus). Epidemian loputtua se tiedottaa poikkeusjärjestelyjen purkamisesta. THL:n asiantuntijat voivat tarvittaessa osallistua epidemian selvittämiseen ja pysäyttämiseen.

Versio: 1
Päivämäärä: 14.5.2024
Hyväksyjä: Sari Hämäläinen, 14.5.2024 14:19

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluejaot ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet

Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelualueet

Lähde: Irma Koivula
20.2.2025

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet

Iisalmen kaupunki/
Ympäristöterveyspalvelut
ymparistoterveydenhuolto@iisalmi.fi
elainlaakinta@iisalmi.fi

Siilinjärven ympäristöterveyspalvelut
ymparistoterveyspalvelut@siilinjarvi.fi

Kuopion kaupunki/
Ympäristöterveydenhuolto
ymparistoterveys@kuopio.fi

Tervon kunnan ympäristöterveyspalvelut
ymparistoterveys@tervo.fi

Keski-Savon ympäristötoimi
terveysvalvonta@leppavirta.fi
elainlaakarit@leppavirta.fi

Kuva: Matti Ruokolainen, sisältää Maanmittauslaitoksen
kuntapohjaiset hallinnolliset aluejaot 02/2023 aineistoa